

Diakoniens fremtid

Foredrag av biskop Skard på Menighetspleienes landsmøte,
Tønsberg 10.—13. sept. Gjengitt etter et lydbåndopptak

Fortsettes fra forrige nummer

Som rimelig er ble det også fra denne institusjonelle diakonis side særskilt det da, at hele saken i dag er ført frem til det spørsmål, som ikke minst generalforsamlingen i Tønsberg har måttet ta standpunkt til. Vi ser det for oss. Vi har den lokale menighet og vi har bispedømmerådet. Vi har lokalmenigheten med sitt menighetsråd, sitt diakonat. Vi har bispedømmet med bispedømmeråd og diakoniutvalg for bispedømmet. Så er spørsmålet: Må ikke denne linjen føres til topps i en alle bispedømmer omfattende instans? Vi som har stelt med dette her har i disse årene uavlatelig spurt oss selv: Hva er dette ønske for noe? Er det bare en utidig trang etter å lage system og få organisasjon. Jeg har rensset mitt hjerte så godt jeg formår. Jeg elsker ikke systemer. Jeg tror ikke at det hos meg iallfall har vært en usalig trang til å bygge pyramider og gjøre det riktig flott like til topps, men det er noe i saken selv som presser på og krever en slik toppinstans, simpelthen for at gjerningen skal bli skikkelig gjort eller best mulig gjort, at blikket skal få noe å festes ved, det er noe man kan se og peke på. Og der igjennom kirkens helhetsansvar for denne saken. Jeg tror det er sånn å vurdere.

Nå forelå det i fjor et par komitéinnstillinger i denne saken. Jeg behøver ikke si mer om hvordan de kom til. Og det nevnte bispedømmerådenes fellesmøte i 1959 tok i november positivt og enstemmig standpunkt for en slik landsinnstans. Altså i fortsettelsen av menighetsrådet og bispedømmerådet vedtok dette møtet å gå til opprettelse av et diakoniråd for hele Den norske kirke og med en slags prøvedrift frem til det neste lovfestede fellesmøte i 1963, som da skal fastsette de endelige grunnregler og retningsregler for arbeidet. Her er altså visse uklarheter. Det ligger i sakens natur, og vi forstår hverandre, tror jeg, vi som har strevet med dette her. Landsmøtet har prøvet å ordne det hele så saklig og greit som mulig. Det var særlig to ting som gjorde saken aktuell i 1959. Den ene side var den hjemmehjelpsordning som dere på landsmøtet sikkert har drøftet både i det vide og det brede, den hjemmehjelpsordning som det offentlige har instituert fra 1. juli i fjor. Den ordning er i og for seg et meget prisverdig forsøk på å nå lengst mulig ut med den service som gis ved sykehus og ved pleiehjem som dessverre stadig har mangel på plass. Tanken er at den privat organiserte hjemmehjelp, som vel kan disponere over mellom et og to tusen tjenende ånder, og den komm. husmorvikartjeneste, som vel er oppe i et par tusen, at det skulle sammenordnes i en felles ledelse, og spørsmålet blir da: Kan også diakonien komme med her i dette felles tiltak. Det er jo ingen som vet enda hvor alt dette fører hen. Det er mulig at Dept. for fam. og forbrukersaker heller ikke kan si hvor langt dette fører. Saken er i hvert fall lagt over på kommunene, kan man visst nok si, til ordning etter lokale hensyn etter beste skjønn. Men her melder altså da spørsmålet seg om en samkjøring også med diakoniens folk. Og nå finnes der utvilsomt ikke lite av god vilje til en slik samkjøring med menighetspleien så langt det saklig har grunn og kan holde. Vi har vel uten noen overtro på oss selv lov til å si at de trenger oss. De trenger våre hundrevis av utdannede folk. De trenger våre erfaringer. Kirken har nå stelt med sånne ting i noen tusen år — jeg er kanskje litt tidlig ute — og den økonomiske hjelp som er stillet i utsikt, det er et par tusen kroner fra trygdekasse og stat, skulle da ikke bli gjort avhengig av betingelser som vi ikke

skulle kunne gå med på. Det har jo vært kommuner som til og med har gått hen og betalt hele lønningen f. eks. av en menighetssøster, men la likevel det være sagt så fullkomment klart som jeg kan uttrykke det, at skulle der bli stillet krav om en kontroll eller dirigering som betyr at vi måtte oppgi menighetspleiens klare karakter av kristen diakoni — ikke tale om samarbeid, selvfølgelig ikke. En diakon har avlagt et løfte av sterkeste slag til sin kirke og dens herre, en menighetssøster er innviet til å forvalte Jesu henders embete, som det står. Det er ikke slikt man selger for penger. Kirken har og skal ha sin diakon, og dere forstår nå hvorfor jeg så sterkt betonet dette med lovfestede stilling. Den statlige partner i statskirkeordningen har sagt sitt ord der. Den vil ha oss til å gjøre dette arbeid — kroppslig hjelp, sjelesørgerisk hjelp i Jesu navn. På annen måte gjør vi det ikke, det er klart. Skulle noe sånt skje, måtte vi avslå samarbeid og kjøre på for oss selv. Det er der sikkert ingen uenighet om. Her står vi ikke bare på norsk lov. Vi står under Vår Herres klare ord. De som har best greie på sakene her mener at mulighetene her må vurderes positivt, uten at jeg dermed kan si hvor langt det vil være praktisk politikk med denne samkjøringen. For prinsippets skyld ligger det iallfall nær å minne om latinskolen, som nå er en verdslig statlig anordning, men hvor læreren samtidig skal påvirke til kristendom. Sjømannsvelferden har ikke oppslukt sjømannsmisjonen. Den militære velferd har ikke overflødiggjort feltprestene osv. Eller som en av herrene som er her i dag har sagt: Det kunne med Guds hjelp skje at vi fikk lov til å diakonisere hele hjemmehjelpen. Enn om det kunne skje? Vi toner klart flagg, og der hvor der er saklig og naturlig grunn til det, stiller oss til tjeneste, men det haster, altså haster det. Her må vi som det ble sagt ta innersvingen. Vi kan ikke somle bort tiden. Vi kan ikke la oss utmanøvrere fra vår egen gamle mark. Min konklusjon på dette punkt er: Skal en menighet gå til forhandlingsbordet med et kommunalt kontor som har en landsomfattende sosialordning bak seg, så må også menigheten ha en landsomfattende diakoniordning i ryggen. En slik landsomfattende organisasjon har vi faktisk hatt i femten år i Menighetspleienes Landsforbund som holder sitt møte i Tønsberg i disse dager. Organisasjonen har like siden frigjøringen arbeidet på frivillig basis. Det er for så vidt et privat tiltak. Det er gjort en innsats som vi ikke kan fulltakke dem for. Hele situasjonen, den diakonale situasjon i Norge, er en helt annen enn den var før Menighetspleienes Landsforbund satte inn. I erkjennelse av hva muligheter situasjonen innebærer og krever og i erkjennelsen av nødvendigheten av en mer offentlig kirkelig status for det hele, så er det at Landsforbundets styre i fjor foreslo for den generalforsamling som nå snart er avsluttet, å oppløse Menighetspleienes Landsforbund og stille sitt kontor, sine erfaringer sine kontakter, kort sagt sitt sekretariat til disposisjon for det diakoniråd for den norske kirke som jeg nettopp har fortalt om, og som man regnet med den gangen at det kgl. storting ville gi sin velsignelse, hva det altså enstemmig har gjort. Det er dette generalforsamlingen her i Tønsberg i formiddag har sagt ja og amen til. Det er et historisk møte dette. Det er det generalforsamlingen her i dag har sluttet seg til. La meg nevne i parentes, i det flere av de andre store tiltak som Menighetspleienes Landsforbund har båret frem, Barnevernsinstituttet i Trondheim, Kirkens Nødhjelp, at de tingene koples fra og får sin egen status. Det er vedtaket her i Tønsberg i dag. Uten å ha det for meg i ordlyd — det er jo bare noen timer gammelt — så går det ut på at Menighetspleienes Landsforbund oppløses, mens landsforbundets styre inntil videre marsjerer sammen med arvtakeren, Diakonirådet, slik at vi får en overleveringstermin, en overgangsperiode, en grei giring over, inntil der er klart grønt lys.

Vi har en rekke menighetspleier, men de er for få, de kan bli flere. Vi har bispedømmenes diakoniutvalg, ikke altfor effektive, men de kan bli det. Vi får et diakoniråd for den hele kirke, og som takket være vedtaket her i

Tønsberg i dag får sitt administrasjonsapparat så å si til givendes. Og da er vårt håp følgende tre ting, at diakonen i våre lokale menigheter skal bli effektivisert til fordel for mennesker og for hele vår kirke, og at arbeidet samtidig kan bli på sett og vis forenklet, fordi bispedømmerådene nå kommer inn som ansvarsorganer hver på sitt område, og for det tredje at det hele får endelig sin sårt tiltrengte landsomfattende pyramide. Vi kan bare legge til: Gud gi at det håp ikke gjøres til skamme. Diakoniens fremtid under disse forhold vil menneskelig talt først og fremst bero på at de mange interesserte, som har presset denne saken frem, og som fellesmøtet i fjor ga fri bane så godt de kunne det, at disse krefter vil vise seg å ha ment det hele så alvorlig at de nå også vil ta ansvar som forslår og riktig legge ryggen til. På vegne av oss alle sammen takker jeg Menighetspleienes Landsforbund for hva dere har gjort gjennom femten år, for alt det slit og strev dere har hatt, alt det ansvar dere har båret, det tiltak dere har gjort, og ikke minst for hva dere har gjort på møtet her i dag. Det er jo en ganske enestående affære da. Vi vet vel neppe selv hvor mye vi skylder dere for det nye værlag som vi merker omkring disse spørsmål over hele landet. Og så blir det da noen avgjørende år fremover til 1963. Lykkes det ikke — et nederlag — et skammelig nederlag. Gud forby det! Lykkes det, så kan det tenkes at dere som har vært med på det en gang vil få stor grunn til å takke Gud, fordi dere har fått være med på noe veldig stort.

For å snakke om oss biskoper, vi har også vært urolige for denne saken. For det første naturligvis fordi hele skrittet har sin vågnad. Vi ser ikke vegs ende. Vi har ikke noe oppgjør på forhånd om hvordan dette skal gå eller ikke, men det som først og fremst har foruroliget oss, det er ikke det, men simpelthen Guds ord som har holdt uroen levende. Der står ting i den boken som bent frem ikke gir fred. Denne store saken har ikke fått det opplegg i vår kirke som vi tror Guds ord vil den skal ha, og blir vi så sant alle sammen på denne ordets grunn, da er jo det hovedsaken. Man har etter frigjøringen av og til i Norden talt om samfunnet som et folkehjem, og det er ikke noe dårlig uttrykk, men det gjelder om folkehjemmet som det gjelder om det enkelte lille menneskehjem som stiftes her oppe, og som vi stadig synger om må bygges på Ordets klippegrunn, men da kan vi også være trygge for diakoniens fremtid, og så ber vi om det.

